

Lietuvos žinios

Istorija

Merkinės rotušė – rekordininkė

Jūratė MIČIULIENĖ

2016-10-03 14:43

Šalia tipinės cerkvės buvusią rotušę primena jos maketas. *Jūratės Mičiulienės nuotraukos*

Merkiniečiai, atkūrę istorinį buvusios rotušės vaizdą ir pagaminę keturiskart sumažintą jos maketą, jį ketina įregistruoti Lietuvos rekordų knygoje kaip didžiausią pastato maketą.

Merkinė – viena iš šių metų Lietuvos mažųjų kultūros sostinių – vasaros pabaigoje centrinėje savo aikštėje pastatė šioje vietoje XVI-XVIII amžiuje stovėjusios rotušės maketą. Jis miestelio gyventojams ir svečiams siekia priminti istoriją. Rotušės maketas stovi šalia buvusios cerkvės, kuri buvo pastatyta nugriovus rotušę. Dabar cerkvėje įsikūręs Merkinės krašto muziejus.

Priminimas visuomenei

Maketas stovės tol, kol drėgmė jo nesunaikins. Per tiek laiko, kaip tikisi šio projekto iniciatoriai – Merkinės krašto muziejaus direktorius Mindaugas Černiauskas ir muziejininkas Žygimantas Buržinskas – visuomenė turėtų apsiprasti su mintimi, jog laikas atstatyti rotušę.

Rotušės maketas yra tokio dydžio, kad galima užėiti į vidų. Ten pateikta daug istorinės informacijos. Jeigu maketą padidintume keturis kartus, iki natūralaus rotušės dydžio, pastatas būtų aukštesnis už dabartinę cerkvę pastatą. Tikroji rotušė tokia ir buvo. Pirmame jos aukšte veikė krautuvėlės, o antrame buvo įsikūrę burmistro ir vaito teismų patalpos.

Rotušė Merkinėje stovėjo nuo XVI amžiaus, kai valdovas Žygimantas Augustas 1569 metais patvirtino miestui Magdeburgo teises. Kaip pasakojo Merkinės rotušės istoriją į dienos šviesą ištraukęs, visus jos brėžinius suradęs ir knygą apie istorinę rotušę parašęs Vilniaus universiteto archeologijos magistrantas, merkiniešis Ž. Buržinskas, tai buvo viena seniausių ir ryškiausių renesansinės formos išlaikiusių rotušių visoje Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje (LDK). Deja, XVIII amžiaus pabaigoje žlungant valstybei rotušė neteko savo funkcijų. XIX amžiuje Rusijos imperijai vykdant rusinimo politiką Lietuvoje buvo statomos tipinės cerkvės. 1887 metais Merkinės rotušė buvo nugriauta ir iš jos plytų toje pačioje vietoje pastatyta cerkvė. Apie tai dabar labai iliustratyviai prabilo šioje vietoje atkurtas rotušės maketas.

„Labiausiai džiugina, kad projektas sulaukė ir sulaukia daug malonių ir teigiamų atgarsių. Visi komentuoja, klausia, spėlioja, kas tai per pastatas, fotografuojasi. Ne visi dar žino, koks tai buvo miestas, ką mes turėjome, ką sunaikino Rytų kaimynas. Maketo tikslas ir yra toks: visiems priminti mūsų krašto istoriją, grąžinti į sąmonę prarastus simbolius, skatinti diskusiją dėl galimo rotušės atstatymo, stiprinti tautinę savimonę“, – sakė M. Černiauskas.

„Tai didelis simbolis, mūsų jaunosios kartos svajonė. Visi dideli darbai prasideda nuo svajonės. Jaunimas tiki, kad svajonė išsipildys. Mes, vyresni, jiems padėsime“, – žadėjo Merkinės seniūnas Gintautas Tebėra.

"Istoriniai objektai formuoja visuomenę. Yra gražių pavyzdžių, kaip Europoje įvairūs atminties objektai atstatinėjami nuo pamatų", - džiaugdamasis rotušės maketo pastatymu sakė Žygimantas Buržinskas.

Varpas su Pacų herbu

Muziejuje demonstruojamas per stebuklą išlikęs gaisrų ir karų apgadintas rotušės varpas. Ant jo – LDK didikų Pacų herbas. „Akivaizdu, kad jis buvo šio brangaus mechanizmo fundatorius. Varpas – sudėtingo laikrodžio mechanizmo dalis, į kurį trenkdavo kūjis. Tokia pati sistema, kaip ir Vilniaus katedros varpinėje. Daug lėšų varponai jau neišlikę. Daug ko Merkinėje būta. Veikė keturios bažnyčios, du vienuolynai, sinagoga. Dabar turime tik „prieskonius“. Bet kvapą galime užuosti“, – sakė Ž. Buržinskas.

Mykolas Kazimieras Pacas investavo ir į Merkinės jėzuitų vienuolyną, finansavo ir bažnyčią, vargonus. Deja, tie vargonai jau neišlikę. Daug ko Merkinėje būta. Veikė keturios bažnyčios, du vienuolynai, sinagoga. Dabar turime tik „prieskonius“. Bet kvapą galime užuosti“, – sakė Ž. Buržinskas.

Atkūrimo fondas

Kaip prisimena M. Černiauskas, sumanius pristatyti rotušės maketą, muziejaus vardu buvo teikta paraiška Lietuvos kultūros tarybai. „Paraišką taryba įvertino palankiai ir šiam kultūros edukacijos projektui skyrė finansavimą – 2000 eurų. Už šias lėšas pirkome medžiagas, plokštes, medieną, dažus, darbo priemones, stogo dangą, įsigijome projektorių. Į kūrybines dirbtuves savanoriškais pagrindais įsitraukė ne tik jaunimas iš Merkinės, bet ir Veisiejų, Panaros, Kauno. Prisidėjusių buvo daug. Kas akmenis atvežė, kas smėlį kasė, padėjo bokštą pernešti, kas technikos paskolino jam užkelti“, – pasakojo M. Černiauskas.

Dabar rotušės atstatymo iniciatoriai imsis vystyti rotušės atkūrimo fondą. Kaip jie tikisi, tai būtų didelis indėlis į kultūrinio ir turizmo vystymą.

Muziejus ėmėsi ir kitos iniciatyvos. Renka aukas Vladislavo Vazos IV, Lenkijos karaliaus ir Lietuvos Didžiojo kunigaikščio atminties įamžinimui – jo bronzinio biusto gamybai. Vaza IV Merkinėje mirė 1648 metais. Yra išlikęs namas, kuris vadinamas „Vazos namu“. Merkiniečiai ir miestelio svečiai būsimam paminklui jau paaukojo 1700 eurų. Iš viso reikėtų surinkti apie 5000 eurų.

Gaisrų ir karų apgadintas rotušės varpas demonstruojamas Merkinės krašto muziejuje.

„Istoriniai objektai formuoja visuomenę. Architektūra, stilistika, pastato išpūdis daug ką pasako žmonėms. Tam anksčiau ir buvo statomi tokie simboliniai pastatai. Rotušė – miesto, bendruomenės, galios centras. Suprantama, kodėl caro valdžia buvo suinteresuota kuo greičiau tokią atminties vietą sunaikinti, – sakė Ž. Buržinskas. – Yra gražių pavyzdžių, kaip Europoje įvairūs atminties objektai atstatinėjami nuo pamatų.“ Jaunajai Merkinės kartai tapo svarbus bendruomenės centras, jos istorinės atminties prikėlimas. Ir per pastaruosius metus padaryta daug.

„Vazos namui reikėtų daugiau valstybės dėmesio. Jei valstybės lėšomis pastatas būtų restauruotas, sutvarkytas, tada jis puikiai galėtų tarnauti turizmo plėtrai. O turistų srautai Merkinėje didėja, – sakė Ž. Buržinskas. – Tik baisu, kad nebūtų padarytas primityvus euroremontas. Pagal turimą ikonografinę medžiagą Vazos namą galima atkurti taip, kad jis simbolizuotų mūsų valstybę. Tai taptų neabejotinai svarbiu turizmo traukos objektu, vizitine krašto kortele. Gerai išreklamavus, tikiu, čia, pakeliui į Vilnių, sustotų kas antras lenkų turistai.“

Pasak istorinio projekto iniciatorių, atstatyti tai, kuo Merkinė gali didžiuotis, sudominti lankytojus, turėtų būti suinteresuota ir rajono valdžia, ir verslininkai, nes iš turistų srautų galima uždirbti.

"Maketo tikslas - visiems priminti mūsų krašto istoriją, grąžinti į sąmonę prarastus simbolius", - sakė Mindaugas Černiauskas.

Centrinė Merkinės aikštė su cerkvės pastatu, kuriame įsikūręs krašto muziejus. Šalia - rotušės maketas./Šarūno Mičiulio nuotrauka